

Pagina 3 • Verrijkte publicaties • SURFfoundation deed proefprojecten met verrijkte publicaties en laboratoria. De betrokken onderzoekers waren er goed over te spreken.

Pagina 4 • Neurale netwerken • Zoeken zonder de voor de hand liggende trefwoorden. Daarvoor gebruikt een Utrechtse zoekmachine netwerken van associaties, die zijn geïnspireerd op resultaten van herenonderzoek.

FREDDY RIKKEN

Pagina 6 • DBNL • Eind 2010 biedt de digitale bibliotheek net zo veel pagina's in de vorm van afbeeldingen en OCR als in de vorm van overgetypte teksten, voorziet hoofdredacteur René van Stipriaan.

Pagina 6 • Aletta • De rubriek Focus stelt scherp op Aletta, instituut voor vrouwengeschiedenis.

Pagina 8 • Robbert Dijkgraaf • Met de uitreiking van de DANS Dataprijs voor de deur reflecteert de KNAW-president over het belang van data delen.

EN VERDER

Agenda	2
Nieuws	3
Achtergrond	4,6
Focus	6
Sinds kort beschikbaar	7
Column	8
Gelezen	8

Aanloop voor Grote Sprong in humaniora

Verschillende instituten lopen zich warm voor de sprong voorwaarts die de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) in de geesteswetenschappen tot stand wil brengen. De voorstellen die worden voorbereid draaien om ict-toepassingen.

De KNAW gaat de komende vijf jaar 3,5 miljoen euro uittrekken om de geesteswetenschappen een impuls te geven in de richting van *computational humanities*. De toepassing van ict nam in die wetenschappen nog niet de hoge vlucht die in andere disciplines wel plaatsvond, constateerde de Akademie vorig jaar. Onderzoeksdirecteur Theo Mulder sprak van een 'grote sprong voorwaarts' die mogelijk zou worden bij een sterker beroep op 'de technologie van de natuur- en levenswetenschappen'. In februari van dit jaar werd bij het NIAS in Den Haag de laatste van twee workshops gehouden met vertegenwoordigers van de betrokken instituten, de Akademie en enkele externe deskundigen om de contouren uit te zetten van het gewenste programma. In elk geval moeten de eigen collecties van KNAW-instituten ten volle worden ingezet, werd daar geconcludeerd. Dat staat intussen ook in een recente

nota van de hand van Mulder, die het programma verder uitwerkt.

De computationele component zou uit zulke verschillende onderdelen kunnen bestaan als automatischedataverrijkingen met datatechnieken, visualiseringstechnieken, algoritmes voor het opzoeken van concepten en voor *machine-learning*, geografische informatiesystemen en meer. Ook zou de toepassing van collaboraties voor annotatie en van andere web 2.0-elementen moeten worden bevorderd. Voor de infrastructuur zou een beroep moeten worden gedaan op bestaande of in oprichting verkerende partners als CLARIN, Alfalab en DANS.

Kort na de workshop verspreidde de KNAW een *Call for Proposals*, die inmiddels al een veertiental voorlopige plannen en voorstellen heeft opgeleverd waarin de namen van Meertens Instituut, Huygens Instituut, Fryske Akademy, NIOD en KITLV (studies ex-koloniën) vaak voorkomen. Ook de Virtual Knowledge Studio tekent voor enkele voorstellen. Patronen en motieven in culturele uitingen zijn een gemeenschappelijk element. Dat is niet vreemd omdat de *Call for Proposals* daarom vraagt: juist die lenen zich goed om met behulp van ict boven water te worden gehaald. Onderwerpen variëren van de verspreiding van gebaren in de Europese schilderkunst tot de maatschappelijke rol van populaire muziek in Zuid-Oost Azië en van het herkennen van literaire kwaliteit tot visuele navigatie in internetbronnen als Wikipedia.

DANS (Data Archiving and Networked Services) bereidt een voorstel voor om archiefdata op het GRID toegankelijk te maken voor programma's, zodat het voor alle projecten mogelijk wordt om de te verwachten grote hoeveelheden data aan intensieve computerbewerkingen te onderwerpen. Bij GRID computing wordt de rekenkracht van een groot aantal computers op verschillende plaatsen gecombineerd in een snel netwerk. 'Op die manier wordt ook infrastructurele synergie uit het programma gehaald,' aldus indiener Dirk Roorda van DANS. 'De methoden die tot gepubliceerde resultaten hebben geleid, zijn dan ook in praktische zin herhaalbaar.'

Voorstellen kunnen nog tot 1 oktober worden ingediend. De KNAW wil in het najaar een definitieve keus

maken uit de ingediende voorstellen, zodat een vijftal daarvan in februari 2011 van start kan. (MdG)

Dataprijs in wording

ILONKA ILIEVA

Terwijl de driekoppige jury zich nog beraadt over de DANS Dataprijs, legt kunstenaar Tjavar Iliev in zijn atelier de laatste hand aan de polyster mal voor de bronzen sculptuur die de uiteindelijke winnaar op 18 juni in ontvangst mag nemen (zie ook pagina 3).

Iliev (1950) volgde een opleiding als beeldend kunstenaar in zijn geboorteland Bulgarije. Hij vestigde zich in 1990 in Amersfoort, waar hij sindsdien naast vrij werk ook bronzen sculpturen maakt in opdracht. Tussen het moment van de foto en de 18^e juni wordt van het model een mal gemaakt, een soort driedimensionaal negatief, die op zijn beurt wordt volgegoten met was. Daarna gaat het wasmodel naar de bronsgieterij waar het met keramische lagen wordt bedekt. Het keramiek wordt verhit, de was verwijderd, het brons in de keramische mal gegoten en na afkoeling en bevrijding uit de mal gepateneerd (op kleur gebracht) en op een sokkel gezet.

Het gebouw van het bureau van de KNAW in Amsterdam

NWO-steun voor grote digitale projecten

De Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft eind mei 1,4 miljoen euro toegewezen aan het project CLIO-INFRA, dat op wereldschaal kwantitatieve data bijeen moet brengen en beschikbaar maken over economische ontwikkelingen in de afgelopen vijfhonderd jaar. Die informatie moet helpen de vraag te beantwoorden waarom sommige landen rijk zijn en andere arm. In CLIO-INFRA wordt samengewerkt door het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, DANS en de universiteiten

van Utrecht, Groningen, Tübingen en Debrecen.

Aan het Taalportaal stelde NWO 1,7 miljoen euro ter beschikking om een virtueel instituut te ontwikkelen dat informatie over de grammatica van het Nederlands en het Fries (klankleer, vormleer en zinsleer) bij elkaar brengt en beschikbaar maakt in beide talen plus het Engels. Het is een project van het Meertens Instituut, de Fryske Akademy, het Instituut voor Nederlandse Lexicologie en de universiteit van Leiden. (MdG)

Politicoloog Aarts: 'Parlementair systeem heeft schokdempers nodig'

ROBERT HOETINK

Kees Aarts

'Het is nu relatief gemakkelijk om een partij op te richten en een zetel in de Tweede Kamer te krijgen. We hebben te weinig schokdempers in het systeem'. Dat zegt politicoloog prof.

Kees Aarts in een interview op pagina 5 van deze *edata@research*. Aarts presenteerde 21 mei in Den Haag samen met de co-auteurs de datagids *Dutch Parliamentary Election Studies* waarin de documentatie is samengebracht van een geïntegreerde dataset van het Nationaal Kiezersonderzoek tussen 1971 en 2006 (zie ook *Gelezen*, p.8). Staatssecretaris Bijleveld van Binnenlandse Zaken nam op een minisymposium over de verkiezingen in Perscentrum Nieuwspoor het eerste exemplaar in ontvangst.